

Seniorů v Česku pracuje málo, stát by je měl lépe motivovat

Markéta Šrajbrová

marketa.srajbrova@economia.cz

Nový ministr financí Ivan Pilný (ANO) překvapil krátce po svém jmenování slovy, že sedmdesátiletý člověk sice nemusí řídit autobus, ale trávu v parku by sekat mohl. Nyní už svou rétoriku mírní. Trvá ale na tom, že stát by měl lidi v důchodovém věku motivovat k tomu, aby pracovali. „Klíčová je osobní motivace každého jednotlivce – udržet si aktivní životní styl, neztratit sociální kontakt s okolím. Role státu spočívá v tom, vytvořit občanům podmínky, které jim jejich rozhodování usnadní,“ řekl Pilný a dodal, že přesvědčit by seniory mohla vhodně nastavená sleva na dani.

A výzkumníci z think-tanku IDEA při institutu CERGE-EI mu dávají za pravdu. Ve své studii, kterou mají HN exkluzivně k dispozici, upozorňují na to, že Česko je v podílu pracujících důchodců pod evropským průměrem. Zatímco v tuzemsku pracuje 13 procent obyvatel v důchodovém věku, ve Švédsku, Norsku či na Islandu je jich až 35 procent. „Kdyby systém víc zvýhodňoval ty, kteří jsou schopni pracovat déle, tak nejenže by na tom byli lépe oni sami, měli by víc peněz, ale zbylo by víc i pro ty, kteří z nějakého důvodu potřebují do důchodu odejít dřív,“ popsal spoluautor studie Filip Pertold.

Výzkumníci z CERGE-EI upozorňují na to, že český důchodový systém sice chrání seniory před chudobou, zároveň ale nezabraňuje výraznému poklesu životní úrovně, na kterou byli zvyklí. Rozdíl je tím větší, čím víc peněz člověk vydělával před odchodem do penze. Benefity, které seniorovi přinese práce v důchodovém věku v dnešní době, však autoři studie považují za velmi slabé. Proto se důchodci raději

PRACUJÍCÍ DŮCHODCI A TI, KTEŘÍ JSOU OHROŽENI CHUDOBOU

■ podíl pracujících důchodců v %

| Stát | Podíl pracujících důchodců v % | Riziko relativní příjmové chudoby seniorů nad 65 let |
|-----------------|--------------------------------|--|
| Švédsko | 35 | 26,5% |
| Velká Británie | 34,5 | 16,4% |
| Estonsko | 33,6 | 35,8% |
| Lotyšsko | 23,5 | 34,6% |
| Litva | 23 | 25,0% |
| Portugalsko | 21 | 17,0% |
| Rumunsko | 20,4 | 19,4% |
| Kypr | 20 | 17,3% |
| Finsko | 18,9 | 13,8% |
| Malta | 18,3 | 21,0% |
| Nizozemsko | 17,5 | 5,6% |
| Irsko | 16,6 | 14,2% |
| Německo | 15,8 | 16,5% |
| Polsko | 14 | 12,1% |
| Dánsko | 13 | 9,1% |
| Česká republika | 12,9 | 7,4% |
| Rakousko | 11 | 13,2% |
| Itálie | 10,5 | 14,7% |
| Bulharsko | 9,3 | 31,7% |
| Francie | 8,3 | 8,0% |
| Slovensko | 8,3 | 5,6% |
| Slovinsko | 8,1 | 17,2% |
| Maďarsko | 6,9 | 4,6% |
| Chorvatsko | 6,7 | 26,3% |
| Lucembursko | 6,7 | 7,9% |
| Belgie | 6,5 | 15,2% |
| Řecko | 1,9 | 13,7% |
| Španělsko | 1,9 | 12,3% |

Zdroj: Eurostat, 2012, 2015

s poklesem standardu smíří. Například když se senior s průměrnou mzdou rozhodne rok přeluhovat, jeho budoucí důchod se tím zvýší o 7,6 procenta. Což znamená, že roční penze, kterou obětoval, by se mu spolu s odvedeným pojistným a daněmi vrátila až za 28 let.

V příštím roce by si důchodci měli podle schválených změn ve valorizaci penzí v průměru přílepšit o pětistovku měsíčně. Systém to ale bude stát 2,5 miliardy, v nadcházejících letech pak tato cifra bude dále narůstat.

Podle Jiřího Šatavy z institutu CERGE-EI komplexní reforma důchodového systému sice časem přijít musí, ale podpora pracujících penzistů je něco, co lze udělat hned. „Lidi, kterým je 50 a víc, nezajímá, jestli zvednete příspěvky ve třetím pilíři, protože oni v něm už za deset let nic nenaspoří,“ říká Šatava.

Strany se ale půl roku před volbami nemají k tomu, aby práci v důchodovém věku propagovaly. „Nemůžeme lidi v 70 letech posílat sekat trávu, jak chce ministr Pilný. Je také nesmysl si myslet, že v řadě náročných profesí budou lidé schopni pracovat i ve vyšším věku,“ říká ministryně práce Michaela Marksová (ČSSD) a dodává, že seniory, kteří chtějí, mohou již dnes pracovat bez překážek.

Podle lidovců stát občany motivuje dostatečně. Pravicové strany naopak chtějí odvodů snížovat všem. „Naším cílem není zvýhodňovat pouze vybrané skupiny lidí,“ uvedla místopředsedkyně TOP 09 Markéta Pekarová Adamová. Podobně mluví i Lenka Kohoutová z ODS.

Podle Pertolda z CERGE-EI ale není udržitelné snižovat odvodů všem: „Například otcové v rodinách pracují tolik, že už víc pracovat nebudou. Kdežto u matek s malými dětmi či u seniorů význam nižších odvodů vidíme velký, protože budou víc motivováni pracovat.“